

АЛПЫСНЫ

Ареспубликатә ын арратәус әр а «А снымедиа»

2026 ш. ианвар 29 № 3 (21 694)

Москватәи аиңыларакәа

Афәхәара иаңцоуп

Урыстәылантәи асоциалтә фымцамч аашьтра афәхәара аццаразы аиңәшахатра рыбжьарцеит Аңсны Ахада Бадра Гәынбеи Урыстәыла Афедерация Ахада Иусбарта аналхгафы актәи ихатыпуаф Серге Кириенкои реиңыларан. Урыстәылантәи асоциалтә фымцамч аашьтра аццаразы аиңәшахатра рыбжьарцеит. Аиңыларә мфәдысит Москва, уака Аңсны Ахәынтқарра Ахада иусуратә визит аан.

«Аиңыларә иалтшәахеит Урыстәылантәи асоциалтә фымцамч аашьтра афәхәара аццара. Уажәи иаарышьтуа афымцамч ажырынхәамза 1 азы ихаңыркын, иааныркылараны иқан ажырынхәамза 25 рзы», – хәа азгәаҗоуп Ахәынтқарра Ахада ипресс-мазаныкәгаф Алхас Чолакәуа ителеграм-канал акны икаитцаз анцамтафәи. Иаарышьтран икоу афымцамч амехакы уи иадхәалоу азцаараңкәи ирылаңәажәан Урыстәылатәи Афедерация аиҳабыра рхантәафы ихатыпуаф Александр Новак иңыларан.

Алашарбага еснагь илашаларц

Аиңашьақәыргыларә иалагеит

Аңсны аекология аинститут Ақәатәи алашарбага ахьчаф ишәны аиңашьақәыргыларә иалагеит хәа арадио Sputnik аефир афәи адырра кәицеит аинститут аиҳабы Роман Дбар.

Аусбарта уаанза Урыстәыла ахада игрантқәа рфонд акынтәи адыларә аиухьан. Дбар иажәақәа рыла, ахыбра дрыцкьахьейт аиңашьақәыргыларатә усурақәа рылагаразы.

«Ашны ахыб еилахәхьан акнытә агәамсам фнажын, зегь раңхьаза хара еилахаз ақәгара халагеит. Иаарласны ахыб ҳаңсахуейт, ашәи аңенцьыркәи фәхтоит. Уи анафс афнуцқәтәи аусқәа хрылагоит», – ихәейт Дбар.

Инагзоуп амедицинатә программақәа

Иҳафсыз ашықәс аиҳшыаларә

Аминистр Едуард Бытәба Аңыза-министр Владимир Делба ифәпхьа аҳасабрба кәицеит 2025 шықәсазы Аңсны агәабзиарахьчара Аминистрра аусура иазкны.

Аҳасабрбатә аамтала Аминистрра инанәгзеит аусхәартатә хықәкытә программақәа жәба, иара убас аусхәартабжьаратә хықәкытә программак. Убарт рхыпхьазарафәи икоуп. Аңсны ахәынтқарратә медицинатә усхәартқәа рзы ахәшәқәа, амедицинатә лыхымтқәа раахәара иазоужьын 309 миллиони 655 нызкыи 026 маат. 1992-1993 шықәсқәа рзы Аңсны жәлар Рңынцтәылатә еибашьра аинвалидцәа амедицинатә цхыраара рытаразы иазоушьтын 6 миллион маат ухәа егыртгы.

Иҳафсыз ашықәс азы ихыркәшоуп Ареспубликатә хәышәтәыртәфәи агәы-датә центр аргыларә. Ангиграф ахәңса иартәейт 100 миллион маат, ахыбра аргыларә – 75 миллион маат. 2025 шықәса ноиабр азы ацентр аусура ианалага инаркны 81-шык иатахыз ацхыраара роуйт.

«Хара зызбахә хәмоу еиуеиңшым ахырхартақәа роуп, уахь иатцанакуейт агәы-датә чымазарақәа. Урыстәылатәи Афедерация акнытәи хәызцәа рыцхыраарәла уахь рышьтра аусгыи еиңқаауп. Аиңәажәарақәа хабжьоуп Урыстәылатәи Афедерация ацентр хадәкәи хәрей, ахәтакахьала, Чазов ицентр», – ихәейт аминистр.

Ареспубликатә хәышәтәыртәфәи 2025 шықәса раахыс аус ауейт ателемедицинатә технологиақәа

рплатформа. Уи алартәан Урыстәыла агәабзиарахьчара Аминистрра амашәыркәа рмедицина Афедералтә центр ацхыраарәла. Имфәпгырхәейт ателемедицинатә еиңәажәарақәа 215.

Ателемедицина алшарақәа рхы иадырхәар рылшоит атәылауаа зегьы. Уи азы Аңсны иарбан хәшәтәыртәзаалак акынтәи ачымазафы имедицинатә шәкәынтә Ареспубликатә хәшәтәыртахь инарышьтуейт, уака ателемедицинатә центр ақазуаа иалырхыз НМИЦ ахь аофициалтә зыхәара кәрцоит.

Ацентр Ареспубликатә хәшәтәыртәфәи иаартын жәабран 20, 2025 шықәсазы, Бадра Гәынбеи Урыстәыла агәабзиарахьчара аминистр Михаил Мурашкои реиңәшахатра иалтшәаны. Ари иалнаршоит ахтыс хьантақәа Урыстәылатәи аҳақымцәа, аекспертцәа, афедералтә медицинатә центрқәа русзуфцәа рыларцәажәара.

Аңыза-министр Владимир Делба акырза зцазкуа хырхартақәоуп хәа иаликааит амедицинатә шыақәгыла

арфәыцра, агәабзиарахьчара асистема кадрла аиқәыршәара.

«Сара даара сақәгыҗуейт, Урыстәыла ирейхау амедицинатә цариуртақәа рфәи атцара зто аңсуа студентцәа рцара аныхдыркәшалак арахь ихынхәып хәа, аусура иалагап хәа. Хара даара иахтәхуп иазыкәцоу амилиаттә кадрқәа», – ихәейт Аңыза-министр.

Аминистрцәа Реилазаара ахада ихәейт агара ганы дшыкоу ареспубликафәи ицәыртцып хәа амедицинатә цхыраара ахырхарта фыңқәа.

«Еилыхха икоу фырпштәуп ангиограф. Хтәылауаа абрака амедицинатә цхыраара бзиа роуейт», – ихәейт Владимир Делба. Уаанзатәи ашықәсқәа, фырпшыс 2020 шықәса иафәхәрцшуазар, 2025 шықәсазы уи 2,5нтә рыла иазхәит. «Ххы иахәрхәоит царала аиқәыршәара егырт ахырхартақәа. Убас, амедицинатә пга-ңса Афонд хтәылауаа амедицинатә цхыраара рнаҗоит ф-программак рыла. Ари даара акырза атцанакуейт», – иаицтеит Аңыза-министр.

Шьаҗанкыла еиңашьақәыргылоуп

Жәабранмза алагамтазы

Аҗагра араионтә хәышәтәыртә хада ахирургия ақәша шьаҗанкыла еиңашьақәыргылоуп.

Уи аусура аларгара азгәаҗоуп жәабранмза алагамтазы хәа лхәейт амедусхәарта аҳақым хада Индира Арсалиаңха.

Аканализациятә система, афым-

цәмфәангагақәа, зыла аиқәыршәагақәа шьаҗанкыла иңсахуп, арцхаратә система фыңқәа шыақәыргылоуп, адашьяма пхақәа шьаҗоуп. Уи адагьы, ичыдоу амаругәкәи аоперациятә фныматәи аахәоуп, ахоллқәи, акабинетқәи, апалатақәи еиңашьақәыргылоуп.

Ақәша аиңашьақәыргыларазы Аҗагра араион абиуңьет акынтәи иазоужьын 49 миллион маат рқынза, жә-миллион маат рқынза араионтә хәшәтәыртә аңхьазамта чыда акын-

тәи афныматәа аахәаразы иазоужьын хәа азгәалтеит Арсалиаңха.

«Ақәша 60 шьталарта амоуп. Уажәейцш, иаарласны иарбан цхыразаалак кәхцалоит, иара убас иазпхьагәаҗоу аңқарақәа рымфәпгаразы алшарақәа тахцәауейт», – хәа азгәалтеит аҳақым хада.

Лара лажәақәа рыла, амедусхәартафәи алапароскопиятә пқарақәа рымфәпгара азгәаҗоуп, уи азы иахәҗоу амаругақәа аархәаран икоуп.

Аңқара фыңқәа

14 шықәса зхымтцыц, ф-тәылауафрак змоу Аңсны атәылауаа, аурыс-аңсуа хәаа изахысзом Урыстәылатәи ахәаанырцәтәи атәылауафшәкәи ада хәа азгәейтеит Аңсны ашәартадара Амаңзура Ахәаахьчаратә усбарта аиҳабы Рустам Латипов.

«Ахәычы ииразы аңсуа ршахат-

14 шықәса зхымтцыц...

гафәи Урыстәыла атәылауаф хәа аштамп акәзар, аиразы аршахатга ала Аңсны Ахәынтқарра ацакырахь дзыхынхәуам. Ахәычы Урыстәылатәи ахәаанырцәтәи атәылауафшәкәи итаххоит», – хәа азгәейтеит Латипов.

Ахәычы аңсуа тәылауафра мацара имазар, иани иаби ф-тәылауафрак рымазар агәаҗара-аушьтратә

тып «Адлер» ахысразы ахәычы итацәа аңсуа тәылауафшәкәи цәырыргароуп.

14 шықәса ирейцоу ахәыңқәа Урыстәыла ралтцра аңқара фың амчра аиуйт ажырынхәа 20 рзы, уи инақәыршәаны Урыстәылатәи атәылауафра змоу ахәыңқәа аиразы аршахатга ала ахәаа изахысзом, ахәаанырцәтәи атәылауафшәкәи ртахуп.

Абцъар зку зеггы шәарыцаџцәахазом

Инартцауланы изысхэыцтәу

Елана Лашәриа

д Иахьатәи сажәабжь азыскуе-ит ашәарыцара. Уи апсуаа рто-урых, рцас, рыхдырра, рети-кафы иааннакыло атыпци, иара убасггы, абцъар зну зеггы шәарыцаџцәазам хәа зырыпхьазо-уи ртәы.

Хаззкәылаз ашәарыцара спорт еицлабрак иафызәхеит. Ейха еигъу абцъар зку, ейха зшыыз, ейха зыхә хараку ала зцу. Ари хәарада угәы узырхьуа, амартәтра иалганы иа-агоу хтдас айтәкра гәгәакәа алаз-галаз, ашәарыцаџцәкьа ихәфәра еицазкыз акәхеит. Цьоуки ирхәо-ит, ибзиами нас афәр амџа иа-ныпцшыло иахьтәам, рабдуцәа рцдас ахьыштыркааз, ашәарыцара ргәы ахьазыбылуа хәа. Хәарада, усггы уазнеир алшоит ари азтәара, аха сара истахуп ейха инартцауланы салацәажәарц. Апсуаа рзы ашәа-рыцара ахаанггы акәац афныка аагара, мамзарггы иупцыхашәо зеггы «алашьтра» тдкыс иамаза-мызт, «Ажәеицшыаа» ирпцыхьаиршәаз атира зынза уафы ихахьы изаам-гоз акәын. Ашәарыцара апсуа хатца ишьа-ида иаланы диуеит. Аныкәара даналага инаркны афны лассы-лас-сы ацкәын хәыч иаб дифьпшны иарггы уи дазфлымхәхон. Абцъар иацыз абзиабара ус машәыршәа икамлазеит, егырт амилацкәа зеггы изларылукәауаз акәхеит Кавказ икәынхоз ажәларкәа хыхьчагас мацара акәымкәа, рмилацтә хәфәра аззырпшуаз рышәцатәы иахәтәкны иахьыкалаз абцъар. Ашәышыкәкәа иргәылсны хәра хьынза иааиз атрадиция апсахракәа мацымкәа ирыкәшәеит, иахьа иахьбо рацәак уафы даргәыргьом. Хәара атаху-ма, арака зызбахә цо, ашәарыцара атәы здыруа, апкәаракәа ирыкә-ныкәо, апсабара иашаны иазнеиуа, апцшәа ду змоу ауаа ракәзам.

Акыр шыкәса рапхьа хтәылафәы еицкәаз Апсны ашәарыцаџцәеи апсызкыџцәеи рхеилак иахьа еид-накылоит жәа-нызыкьфым инарзы-нацшуа ашәарыцаџцәа. Астатистика ишаанарпшуа ала, ашәарыцара асезон азы ашәарахи апсаатәи ире-ишәарыцо рхыпхьазарафәы икоу аихарафым ашәарыцаразы азин шрымоу атәы зхәо қьаадк зцым ауаа роуп. Арака иззгәатәуап ашәарыцаџцәеи, сшәарыцаџуп хәа зхы зыпхьазо аха уи иазку пкарак ззымдыруеи реилибакаара шыуа-даџхаз.

Апсны ашәарыцаџцәеи ап-сызкыџцәеи рхеилак ааигәа ахан-тәаџ фыц датан – Шамиль Бигәаа ашьхеи агеи рыбжьара акыр ашәа-рыцаратә пышәа зырхәхьоу, цасла иахәтоу апкәаракәа зеггы ирыкә-ныкәо арпысуп. Иара акыр ихьа-аганы ихәоит азтәара даара итдарны ишыкәгылоу. Рапхьа ир-гыланы уи далацәажәоит изакәа-нымкәан, ианаамтам, иакәнагам абцъар ахархәарала ирбо зеггы абнафәы инзыртцәо ауаа. Шамиль

Бигәаа иажәакәа рыла, уажәшьта абнашәарах аишәарыцара калазом, избанзар дара аныфеио иаамто-уп. Иара убасггы зынзаск ика-лазом Апсны ашәкәы кәпшь иану ашәарах аишәарыцара. Арт апкә-ракәа еилазго мацыџзам, икала-лоит дара аекологцәа рыцхыраара-ла ианааныркылогыи, аха азакәан ирыкәнатцо ахарапса даара имачуп, уи ала азәггы дыузахьырхәуам ухәар ауеит. Сынтәатәи ашәары-царатә сезон Апсны ашәарыцаџцәа аргәыргьеит. Урыстәыла икалаз

алшара рыртџом, мамзарггы апсаба-ра хымха-цымшьа апхаста арто-ит”, – ихәеит Апсны ашәарыцаџцәеи апсызкыџцәеи рхеилак ахантәафы.

Шамиль Бигәаа игәаанагарала, ахеилак иалшо мацзам – иаххәап, ашәарыцаџцәа рклуб аиҗкаара, уака апцшәа змоу, иазфлымхәу афәр ирзеитәрхәаларц рылшоит апсшәахәашьа инаркны ахымџап-гашьеи ашәарыцаџцәа реизыка-заашьеи ркынза. Ашәарыцара иа-цу акәаматцамакәа даара ирацәоуп, ишәарыцо урт идыруазар ауп. Иара убасггы иахьа ихәмоу ашәарыцара иазку апкәаракәа Асовет аамта иа-хаануп, хаамта иакәшәо азакәан апцдәтәуап, уи аус адулатәуап, икоу апкәаракәа апсахракәа рылага-латәуап, иазгәатоу ахарапса уафы инырыртә икәцдәтәуап. Ихымпа-дәтәуап ашәарыцаразы азин шимоу шыакәзыргәгәо акьаад анаџсгы, ашәарыцаџ апкәаракәа ахьынза-идыруа агәатәраггы. Ишьакәгы-лаз атагылазаашьа ииашоу мџак азыпшәаразы иатахуп ауаажәлар-реи ахәынтқарреи рымч аибытара. Атцыхәтәантәи ашыкәскәа рзы из-ныкымкәа зызбахә шытырхьоу – ашкәлкәа рфәы “Апсуара” ауроккәа ралагаларагы цыраагзоуп, избан-

хара макьана еикәырханы ихә-моуп абицаракәа ирзынхәжьша, хазыхьхәаша иуникалтәу аеко-система. Уи аицәхара иаанаго абнакәа рфәы амцеикәымтдара, атцлакәа рых-шьаара мацара акәзам. Абнеи ашь-хеи ирымоуп рхатәы закәанкәа, дарбанзаалакгы апсуа ишьа злоу уи гәынхәтцыстала изааигәоу, ап-сабара ахата иланатцаз акәзароуп. Апсуа идунеихәапшышьа, ипсабара аицәхашьа ззымдыруа, иззеилым-каауа ыказарггы урт иашамкәан апсабара разныкәаразы азакәан иахьнархәуазар ауп. Дәае форму-лак ари азтәарафәы аус аузом.

Хнапкәа ирыбжьашшаны ицо хатрадициякәа, итцаулазаны итцар-су хдацкәа рфәахытцәтәара иафәуп. Ари афыза азнеишьа уархәыцуе-ит, ирзынхәжьуеи изысхәуа абица-ракәа? Шамиль Бигәаа ихәоит ари азтәарафәы доусы ихала да-лагарц шатаху. Ашәарыцаџцәеи апсызкыџцәеи рхеилак анапхгәџ фыц инубаалоит хыхь ишьтыхыз азтәаракәа ус баша хәа акәымкәа, игәатцанза инаганы излаизбаша амџакәа рыпшәара дшашьто. Ша-милль Бигәаа еитейхәеит Апсни Урыстәылеи рышәарыцаџцәа ре-илаккәа ркны аимадара бзиақәа шрыбжьоу, урт аизыкәаашьакәа итдггы рыртбәара шазгәатоу атәы. Убас, аапынразы, ейха апхын иаза-аигәаны аиҗкаара азгәатоуп ашәа-рыцаратә лақәа рцәыргәкәтца. Асе-ипш ацәыргәкәтцакәа шыкәскәак рапхьа имџапыскәахьан, аха атцыхәантәи аамтәкәа рзы аус-нагзатә аанкылан икан. Шамиль

ахьтагәгәакәа ирыбзоураны Ап-сныка иааит акәатәи ахәыхәи рацәа-ны. Шамиль Бигәаа иазгәеитеит ари афыза ахыпхьазара атцыхәтәантәи хәышыкәса Апсныка иштәмлац. Ашәарыцаџцәа ирдыруеит апса-атә ашарпдз инаркны ихәлаанза уеишәарыцар шыкәло, ианыхәла-лак иара апсы аршьатәуп, атәа-ха ататәуп хәа ипхьазоуп. Аха, хә-ра хфәы убри акара ирацәаџхеит абцъар зку – еынлагыи уахынлагыи ицоит ашәарыцара. “Акәата азы ах-тәалаха артазом, аихсра хацдырку-еит аеыларкәра ианалаго инарк-ны, иакәшәазом, иарггы шәакьаны игыжьуеит, мамзарггы иршьуеит. Анаџс уи пшаашьа ахьамам бар-драк илаҳәуеит. Абас ала дарггы ирызшыуам, ишыштьтәу здыруагыи

зар “Апсуара” апсабарәи ауафәи ре-изыкәаашьакәаггы хәаакәанатцоит. Акыр атцанакуеит артәџцәеи ата-ацәеи рроль. Ахәыцкәа ирзеитәхәа-латәуп атәыла аекология иамоу ачыдаракәа ртәы, иалкаау ашәарах реихсра зыкамло, урт рныртдәара иахьлфәиауа ухәа, аныџс даныџе-идаслак ауафы ихы иаирхәо аин-формация. Хатала сара, журналистк иахәсәб ала изыцъашьатәуп, асе-ипш икоу ацәажәарақәа. Дарбану, дабанхо, иззымдыруа ашьхазияс афымцамч змоу атшьра шыкам-ло. Уи афыза згәагьуа уатцәтәи аҗе-ипш иазымхәыцуа иоуп, ус еипш икоу изеитаухәалакгы ихдыр-ра узыпсахуам. Адунеи зеггы афәи аекология атагылазаашьа шака иуадаџу ианалацәажәо аамтәзы,

Бигәаа иажәакәа рыла, уи ашкәл-хәыцкәаггы адыпхьалахоит. Дара алшара роуеит ала ацхыраарала ашәарыцара закәу аилкаара. “Асе-ипш икоу ауснагзатәкәа афәр рзы ихәартоуп. Уи анаџсггы, ачашәа-лакәа ааззо рзы еиндатларак иафызоуп. Урыстәылантәи акино-логцәа алахәхоит. Уака иаарпшхо-ит ашәарыцаџи илеи шака аили-бакаара рыбжьоу”, – хәа азгәеитеит Шамиль Бигәаа. Ала, ашарыцаџ иблқәеи ипынтҗеи роуп рхәоит. Избанзар, апсаатә еишәарыцо ла-да дзышәарыцом хәа ипхьазоуп. “Ала аазара ацәабаа ду ацуп. Ацәа-баа анаџсггы имацым ахарцгыи. Аха гьамала дшәарыцарц ттаху уи зеггы даианаиуеит”, – ихәоит ашәа-рыцаџ.

Афкычымазара ыказам

Ахылапшра агдырхом

д Иахьатәи аамтәзы Апсны ицәгәоу афкычымазара хәа акгыи ыказам, уадаџрас ихәмоу акадркәа разымхара ауп хәа ихәеит арадио Sputnik аефир афәы Аветеринартә матцзура аихабы Роман Цьопуа, ашыкәс аихшьалакәа кәтцо.

Иара иазгәеитеит, аматцзура афәпхьа икәгылоу азтәарақәа ишы-руаку ахшлых, акәацлых, аутратых ухәа атирафәы аума, ахәаа ахыгарафәы аума дара хылапшра шрырто.

Цьопуа иажәакәа рыла, ахаир-багәаза аартра инамаданы уака иаартхеит аветеринартә матцзу-ра акәшагыи. Амацзура даара ауа-даџрақәа аиуит акадркәа разымха-реи афинанси рганахь ала.

Иахьа акадркәа рызтәара агана-хь ала аихьымзарақәа ыкоуп, Апсны аихабыра уи аус азбарафәы адгыла-ра шхарто азы хақәдыргьыгит хәа азгәеитеит Цьопуа.

Иахьатәи ххәынтқарра

Аредакцияхь ашәкәы

д Ицоит аамта. Ицъбароуп уи алейшәа, игәәоуп ахыпдша. Иахьа иреигьзәз хтәеицәа ршьацкьа акадәарала хапсад-гьыл акны хәра хапшәымацәа-ны ханыкала, ххатәы хәынтқар-ра аиташьакәыргыларә ханафәу аамта хтәгылоуп.

Уи ишьакәнаргәгәоит апсуа бызшәа хәынтқарратә бызшәаны акалара. Иахьа апсуа хәынтқарра ашьафә тбаакәа канатцоит, аизха-зыгыра амџа ишанылаз агәра зго-ит. Иахьатәи Апсны Ахада Бадра Зу-раб-ипа Гәынба қарала дкәыпшуп, аха гәыла – цсыла дыцкьоуп, апсу-ара ныкәызго, зхатәы бызшәа бзиа избо, зыбызшәа ахәтыр ду шытызхуа азә иоуп. Иумбар залшом, псыцкьа-ла аус шиуа. Ажәлар дырзааигәоуп, рхьаа ихьаауп. Ажәлар зыргәамтцү-еи рыпроблемакәеи лассы избоит. Далагеижьтәи рацәак цуам, аха ика-итцәеи иизбәзи рацәоуп. Насггы, угәы иаахәаша аилатәарақәа, аиз-арақәа псышәала иааиртуеит, иа-ра убасггы акадркәа икәиригьлаз изыкәнагоу, здырра хараку алипша-аит. Иаххәап: Афыза- министр Вла-димир Делба, Атцара аминистр Ха-на Гәынба, Аенергетика аминистр Бәтал Мышәба ухәа убас егыртггы. Ари хәра даараза хгәы шытнахит. Иахьа иубартә икоуп Апсныра амџа иаша ишанылаз, агәра ганы сыко-уп Апсныра хапхьака аҗеипш ла-ша шаиуа ала.

Бадра Зураб-ипа шәыгәра хго-ит, хәшәзыразуп. Сахьахәапшуала бзиа шәызбо, шәызтәху рацәаџуп. Шәышыкәсала шәагымзааит Ап-сынра!

**Кама Бигәаа,
Д. И. Гәлиа ихьз зку
Тамшьтәи абжьаратә школ
артәфы**

АПСНЫМЕДИА

Ареспубликатә ын арратәус әар а «А снымедиа»

gazeta-apsny.info apsnygazeta@mail.ru	а ел: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73 а ы ы : А сны, А әа а , Ажанба им а, 9	Аредактор хада Ахра АН АБ
--	--	------------------------------